

CERKVENI GLASBENIK.

Organ Cecilijinega društva v Ljubljani.

Izhaja po enkrat na mesec in velja za celo leto z muzikalno prilogo vred 2 gold.,
za ude Cecilijinega društva in za cerkve ljubljanske škofije 1 gold. 50 kr.

Vredništvo in opravišstvo sta v Alojznici.

Nekoliko v orgljanji.

(Konec.)

Mnogi pravijo, naj se preludira tako ali tako, naj se igra to ali uno: za medigro je vse dobro. Toda to kaže lahkorniselnost in brezvestnost. Ako deček v cerkvi šepeta ali burke vganja, se resno posvari in kaznuje, ker je v božji hiši šepetal ter se nespodobno vedel. Če se kak gospod v cerkvi na steno naslanja enako na žitnem tergu ostali vreči, ali če se vsede gospa v stol ter v svoji gizdavosti okolo sebe gleda, kakor bi hotela reči: Ni li to čast za ljubega Gospoda Boga, da se v svojih najlepših oblačilih v to leseno klop vsedem ter pri maši ostanem, — bilo bi to pohujšljivo ter nepristočno. Še bolj kazni vredno, nepristočno pa je, ker vernike še bolj moti, če orgljavec vse križem na orgljah žlobodra ter pesmi ali melodije igra, ki se navadno po ulicah prepevajo, kakor: „Jaz pa pojdem na Gorensko“, „Oj banovci“ i. t. d. — Na ta način jezi in muči, moti in dolgočasi vse, ki imajo količak posluha ter pozabi, da je v ta namen pri orgljah, da bi Boga, vsegamogočega z angeljskimi kori vred slavil, skrivnosti in ljubezen našega Odrešenika popeval in občinstvo spodbujal, navduševal, pretresal ali razveseljeval. To je orgljavčeva dolžnost. Kako pa jo ti spolnuješ, dragi prijatelj? Kako se strinja tvoja igra z praznikom, svečanostjo, z liturgičnimi molitvami in petjem v smislu sv. opravila?

Vesten orgljavec naj se tedaj po sledečih pravilih ravna:

1. Vselej naj prej pomisli in preudari, kak značaj naj bi medigra imela, da bi se z liturgijo in petjem strinjala. —

2. Nabira naj si s tem, da se kratkih stavkov na pamet uči, zalogo lahkkih med- in poiger, ki mu v premnogh slučajih prav pridejo, kadar mu lastna fantazija poide.

3. Nikar se naj ne podstopa brez pravega teoretičnega in praktičnega poduka daljših mediger kar brez priprave kovati, ampak poslučuje naj se dobrih mediger. Brosigove, Fischerjeve, Hessove, Kevitscheve, Kothejeve, Körnerjeve, Rinkove, Riedlove, Schmidtove, Volkmarove i. dr. zbirke mu ponujajo mnogo gradiva na izber. —

4. Nikdar naj ne igra iz tega namena, da bi kazal svojo mehanično izurjenost, da bi se s tem ponašal; tudi ne, da bi vesela ali otožna serca razveseljeval, ampak iz tega namena, da bi Boga častil in poveličeval, cerkvi

služil ter vernike spodbujeval. Tridentinski zbor ukazuje: „Ona godba, ki ima ali v orgljanji ali v petji kaj pohujšljivega ali nečistega v sebi, naj se iz cerkve odpravi“.

Dalje mora znati orgljavaec koral spremljati. Sicer je koral najlepši in najbolj vpliva, če se prosto brez spremljevanja ali harmoniziranja umetno in z občutki poje, toda iz raznih vzrokov je spremljevanje, če ne naravnost zahtevati vendar želeti. Kako naj se koral spremlja, v tem niso vsi enake misli. Mettenleiterjev „Enchiridion & Organum“ je vse pozornosti vredno, neprecenljivo delo, najbolj pa se vjema s koralnim petjem spremljevanje, ki sta ga Witt (k Ordinarium Missæ) in Hanisch (h Grad. Rom.) predelala, ki je pri Pustetu v Regensburgu v lični, ceni izdaji na svitlo prišlo. — Spremljevanje, ki se ali zoper diatonični značaj melodije ali zoper čisto, strogo staro harmonijo pregreši, se mora kar naravnost zavreči. Mora se ravno isti cerkveni tonovi način ohraniti. Kot pravilo naj velja: Vsi glasi iste diatonične škele se lahko za akorde porabijo, sklepni akord ali trizvok pa se mora ravnati po finalu, to je, sestaviti se mora na podlagi zadnje note. Orgljavaec naj potem spremlja kakor hoče tri-, štiri- ali večglasno, mora pa lahko in tekoče pevcem slediti ter jim petje lajšati, ne pa še ovirati in težiti.

Ljudsko petje se pri nas redko kdaj spremlja; ako se pa spremlja, je treba paziti, da niso orglje preglasne, sicer skuša ljudstvo orglje prevpiti in tako nastane lahko veliko vpitje, ki je vse prej, nego pobožno. Orgljavaec naj ne igra v naglih skokih in naj nikar ne dela med posameznimi odstavki posebnih olupšav, kajti orgljavaec ni tako, kakor kak godec ali piskač. Orgljavaec, ki pri „svet“ ali kadar se psalmi pojejo enake nespodobnosti vganja, zasluži po vsi pravici, da bi se našemaril, kakor norec.

Pri spremljevanji figuralnega petja ali figuralne godbe naj bode orgljavaec pazljiv, zanesljiv in nestrasten. Ozirati se mora na število pevcev, na njihove zmožnosti in gerla; nikdar naj orglje petja ne zakrivajo ali popolno ne prevpivajo. Igrati se mora vedno tako, da je pevcem mogoče izražati p. f. cresc. in decresc. itd. In res se skoro povsod preglasno spremlja. Orgljavaec ne sme kompozicije po lastni volji prenaresjati in olupšavati z nepotrebnimi, morebiti napačnimi dostavki; kajti skladatelj ima vsakako pravico in tudi to čast zasluži, da zahteva, naj se kompozicija tako predava, kakor si jo je sam mislil.*) Če kak glas napačno poje, bi ne bilo prav, ko bi radi tega kako glasneje spreminjalo (register) odperl in tako glas zboljšati hotel, ampak skuša naj pevcu na pravi glas napeljati, ne da bi se kaj poznalo. In če bi tudi ves zbor iz tona prišel, ne sme za orglje prijeti, kakor bi hotel s tem napako popraviti, ker potem se napačnost še bolj pokaže. Previdnost in pazljivost pevovodjeva bode znala v tacihi slučajih vselej pomagati in, če pevci na dirigenta pazijo, kar je vedno potrebno, se napaka lahko popravi, ne da bi jo kdo opazil.

Večina jih ne zna pedala prav rabiti; paziti se mora tedaj na note v basu, zlasti kadar je dvomljivo. Pa tudi medigre iz knjige ni tako lahko prav

*) Zdi se mi potrebno tu zelo priporočati onim gosp. orgljavaem in pevovodjem, ki niso v poduku v harmoniji teoretično in praktično dovolj podučeni, naj s kompozicijami in idejami drugih skladateljev nikar tako grozovito ne ravnaajo. Naj se tedaj varujejo onega neusmiljenega ravnanja, zoper kar se marsikak mojster-skaza pregreši. —

igrati; nikdar se ne smejo znamenja prezirati. Večidel se prepogosto „in pleno“ igra. Čem redkeje se glasno igra, tem bolje je.

Kar je slikarju barveni krožek (paleta) to so orgljavcu spreminjala. Vsake orglje so drugačne, skoro dvoje niso enake, da celo eno in isto spreminjalo je pri raznih orgljah različno. Orgljavac se mora toraj z orgljami soznaiti ter poskusiti in pregledati posamezna spreminjala, katero poje piano, katero forte, katero milo, resno itd. Nekateri orgljavci vedno spreminjajo spreminjala, drugi zopet nikoli ne. Oboje pa je napačno in sicer drugo bolj nego prvo. Vedna spreminjava včasih moti in zdi se poslušavcu, kakor da bi se orgljavac igral; če se pa nasprotno kar nič ne spreminja, je igra zopet preenolična, prezaspana in predolgočasna.

Orgljarji naj tedaj gledajo zlasti pri orgljah, ki imajo le zmerno število spreminjal, da napravijo kolikor mogoče različnih kombinacij. —

Sicer pa orgljavcem zelo priporočamo vse pozornosti vredno: „Die Schule des katholischen Organisten v. H. Oberhoffer“. Drugi natis, Trier, v Lintzovi bukvarni 1874.

Cilj in namen Cecilijinega društva.*) *Wendler.*

Častiti gospodje! Mnogi se bojijo Cecilijinega društva, kakor črne pošasti. „Ono ima vsak dan za veliki petek“, tako in enako se govori. Da, gospoda moja! na to dela društvo in na to mora tudi delati. Prav tako kakor veliki petek mora se vse goditi pri daritvi sv. maše — ne le veliki petek, ampak vsak dan; kajti vsak dan obhajamo pri sv. maši spomin terpljenja in smerti našega Odrešenika. Zunaj cerkve je že tako dovolj veselja. Se vé, da mora veselje in radost napolnjevati hiše Božje; n. pr. pri „gloriji.“ A veselje to ne sme biti tako, kakor ono pri češčenju zlatega teleta, ne tedaj razuzdano, ampak sveto, pobožno veselje, veselje v čast Božjo. — Kajti tudi veselje mora biti molitev. Saj petje v cerkvi ni nič drugega, kakor veličastna molitev v pesmi. Kakor ločimo molitev v častivno, zahvalno, prosivno in spokorno ali zadostovalno molitev, tako hoče tudi Cecilijino društvo, da se cerkvena glasba različna pokaže. Da, ono tudi noče, da bi se vsi prazniki Gospodovi enako obhajali; hoče pa, da bi bila cerkvena glasba vselej času, prazniku ter slovesnosti, ki se obhaja, primerna in pristojna. To dokazujejo muzikalije, ki jih je Cecilijino društvo v društveni katalog zapisalo in jih priporoča. Tako priporoča in odobruje — nikakor pa ne ukazuje, gospodje moji! — da naj se rabi koral radi njegove posebne priprostosti pri manjših svečanostih: večglasno petje — z orgljami ali brez orgelj — radi popolnosti in krepkosti glasov pri svečani in inštrumentalna godba pri slovesni, veseli Božji službi. Da se natolcuje, Cecilijino društvo hoče inštrumentalno godbo in ljudsko petje odpraviti, to izvira prav iz popolne nevednosti o cilji in namenu Cecilijinega društva. Cecilijino društvo dela na to, kar je že iz statutov njegovih razvidno, da bi se inštrumentalna godba izboljšala ter ljudsko petje povzdignilo in kjer so društva, se na oboje skerbno gleda. Društvo Cecilijino hoče le primadone in

*) Govor glasb. vodje g. H. Wendler-ja, pri društvenem zborovanji v Staffelstein-u (škofija Bamberg) 23. oktobra 1879. — ki smo ga povzeli iz W. Bl. f. k. Km. in ga priporočamo vsim bralcem v resni preudarek. Vred.

škripače iz cerkve odstraniti, ki pozornost vernikov od altarja in molitve nasé obračajo; odpraviti hoče le ono versto instrumentalne godbe, pri kateri je petje tako rekoč le spremljevanje, kakor se nabaja to pri Bühlerju, Schiedermayerju i. dr., pri katerih ima dostikrat kak instrument ali pevec prav kerčmarske role. Častiti gospodje, dovolite nekaj poskušenj. (Govornik poje spremljeva na glasoviru Kyrie od Bühler-ja in Benedictus od A. Bauer-ja, potem pa nadaljuje): Toda ne recite, da sem najslabše izbral. Kdor tako za cerkev komponira, od njega ni dosti boljšega pričakovati, in kakor Bühler in Bauer, so pisali in še pišejo le premnogi, katerih kompozicije se pri nas vedno in vedno slišijo. Gospodje moji, je-li to cerkvena glasba? — Ako imamo nad tako cerkveno glasbo dopadajenje, tedaj nismo več na cerkvenem tlaku, ampak na plesišči. Cerkevna glasba ni za to, da bi se v cerkvi škripalo, triliralo in Bog ve kaj še vse, ampak biti mora molitev. Vsak cerkven godec ali pevec mora misliti: „Gloria in excelsis Deo!“ (Slava Bogu na višavah) ne pa Gloria in excelsis mihi! (Slava meni na višavah.) —

Sedaj pa nekoliko o mogočosti reforme v cerkveni glasbi tudi v najmanjših duhovnijah. Gospoda moja, dokaz za to nam daje obstanek in delovanje Cecilijinega društva po tacih duhovnijah. Kot prva točka zoper mogočnost reforme v cerkveni glasbi se navaja: pomanjkanje v to potrebnih moči. V vsaki farni vasi je šola, vsaka šola ima otroke — dečke in deklice. Podučujte tedaj one, ki so za petje sposobni in tako imate koj potrebne moči. Seveda ne morete v malih župnijah največje umotvore naših mojstrov predavati (saj jih tudi mi tukaj ne moremo!), že radi tega ne, ker Vam potrebno število pevcev primanjkuje. To pa tudi ni potrebno (povsod ne more biti tako, kakor v Regensburški stolnici). Saj je še tako mnogo izdelkov, ki se dajo z manjšimi močmi predavati in vendar zaželjeni vtis prevzročijo in so le gledé veličastnosti za onimi drugimi. Vstanovite tedaj, gospodje moji, pevske šole, stanovitne — in potem bodele v nekoliko letih tudi tenoriste in basiste imeli.

Drug vzrok, ki se zoper mogočnost reforme v cerkveni glasbi navaja, je ta-le: „Ljudstvo ne mara za to Cecilijansko godbo!“ Toda, gospoda moja, česa le vsega ljudstvo ne mara in mara?! Pomislite le to, kako ljudstvo cerkev s podobami, trakovi i. d. kinča, ako to farni predstojnik terpi! Celo sam sem videl o sv. Rešnjem Telesu na nekem oltarji podobe, ki so vpodabljale štiri letne čase, pomlad, poletje i. t. d. Tako daleč pridemo, ako ljudstvu vse dopuščamo in privolimo. Mi moramo ljudstvo na se vleči in voditi, ne pa sebe ljudstvu podvreči. Ed. Tauwitz piše gledé možkih pevskih društev: „Mislim da sem pri pevskem društvu (Glatz) to videl, kar mora biti naloga možkih pevskih zborov ali društev, namreč gojenje prave umetnije. — Toda vsako društvo si ne zapiše teh besedi na svoj prapor; mnogi iščejo društvenega cilja v navadnem društvenem razveseljevanji, pri tem pa se na umetnijo le malo ali celo nič ne gleda. In ako jih na odgovor pozovemo, olepšavajo svoj pregrešek z izrekom: „Občinstvo želi razveseljevanja.“ Ne pomislijo pa, da si s tem jako čudno ubožno spričevalo dajejo, ker prepuščajo s tem občinstvu mesto učitelja, sebe pa do učenca ponižujejo. — Res je, da ima godba, sosebno pa petje, neko moč, ki more človeško odgojo, serce in čutila blažiti; tedaj je pa tudi možkih pevskih društev naloga na to delati, da ne bode njih prizadevanje brez koristi,

kajti tudi ona so v položaji, da morejo z besedo in glasom na izobraževanje svoje okolice vgodno vplivati. Misliti si moramo občinstvo kakor malega otroka. Ako bi pustil učitelj otroka pri njegovi napačni volji, ne dosegel bi nikdar iz take odgoje dobrega sadu. Ne pred občinstvom poniževati se, njegovemu napačnemu okusu in posebnim pojmom o umetnji podvreči se, ampak vzdigniti ga ter občutljivega storiti za lepše, višje in umetnijo, kazati mu, kako prava umetnija povzdiguje — to naj bo in tudi mora biti naloga možkih pevskih zborov.“ Gospoda moja! To mora biti tudi naloga Cecilijinih društev, kajti „cerkev je šola za priprostega moža!“ Ljudstvo tudi ni nikakor v tej reči merodajno ali kompetentno, ampak kompetentna je le cerkev in njo moramo vsi poslušati. Mi nismo in ne smemo biti prilizovalci ljudstvu, ampak služabniki sv. cerkve. Cecilijino društvo je institut, ki ga sv. Oče papež odobrujejo in je pod nadzorstvom in varstvom kongregacije sv. obredov — najvišje sodnije za bogočastje, čigar del je tudi cerkvena glasba. Zakaj bi beseda: „Rim je govoril!“ ne imela veljave tudi za ta del bogočastja? Tedaj: Rim je govoril! tako tudi Njih ekscelenca, naš premilostljivi gospod nadškof zahteva! In ni li nas vseh dolžnost, ljudstvo vzgojevati za čast Božjo, za strah Božji in pobožnost? Kako pa se more o tem govoriti, ako pri daritvi sv. maše pavke in trompete prav po peklensko bučijo, vernike v molitvi motijo in drugim priložnost dajejo se posvetno razveseljevati? Ali če kaka primadona trilirja, da se vsi radovedno na kor ozirajo — namesto v molitvi proti altarju? Ali če se pri deljenji sv. kersta ali zakona okrogle predavajo in celo orglje v to zlorabijo? Slišal sem že pesem pri blagoslovu in polko-mazurko v 5—10 minutah na enem in istem sv. Ceciliji posvečenem inštrumentu, na orgljah, igrati!! Tako daleč za-
idemo, ako ljudstvo poslušamo! In vendar nima ljudstvo določevati — tudi naši subjektivni nazori niso merodajni — ampak edino le cerkev sama je kompetentna.

(Konec sledi.)

D o p i s i.

Iz Šent-Vida nad Ljubljano. Ne bom na dolgo in široko popisoval, kako in kaj smo pri nas peli preteklo leto pri službi božji; le prav ob kratkem naj pglavitno, kar je bilo novega, omenim. To ste bili dve veliki maši, in sicer: „Missa“, Op. III. od Roberta Kravučke in „Missa Sancti Joannis“ od R. Burgarell-a. Druzi raznih vlog in motetov ne bom našteval; le ob kratkem: Skoraj celo dolgo leto imeli smo mnogo velikih sv. maš, v adventu o osmini praznika M. B. Č. Sp. in pri zornicah celó vsako jutro. Pri nobeni pa nismo drugače peli, kakor zahteva sv. Cerkev. Tudi na sv. večer nismo med veliko sv. mašo napravili laške salate, kakor nekje v Ljubljani, ampak le to, kar gre; a pred veliko sv. mašo smo pa tudi zapeli domačo božično, in tako smo potem storili o vsih praznikih, da smo precej po pridigi, pred veliko sv. mašo zapeli pesem od praznika, in s tem smo zadovoljili ljudstvo, in cerkvenih določil zastražene velike sv. maše nismo kar samostalno z nogami teptali. No, in zdaj naj pa končam? O ne, ne tako hitro. Med letom sem šel tudi malo po svetu pogledat, kako je tu in tam s cerkveno glasbo. Nisem bil prav daleč, le bolj v bližnji okolici. Dobro in spoštljivo cerkveno petje sem slišal le v eni cerkvi in to je bilo na Dobrovi. Peli so neko mašo od Molitora in sicer vse oddelke s polnim tekstom, responsorije pa koralno, po Foersterjevi harmonizaciji. Tudi vloge so bile latinske.

Nij bilo veliko pevskih moči na koru, a vender so zadostile svoji nalogi in se ravnale po določilih sv. Cerkve. — Bil sem tudi v Dravljah. Te so v naši duhovniji, pa ker imajo ondi svoje pevstvo, so si tudi svojega organista najeli. No, tu je bilo pa že petje in orgljane prav po mislih in nazorih „Rešpehtarjeve kuharce“. Maša: „Oče večni v visokosti“ od Belarja. Oh, da bi jo bil g. Belár slišal! — Vloge vse slovenske, večidel od Riharja, toda gorje pevcem, ako bi bil rajni g. Rihar nenadoma meduje stopil! Za „Sanctus“, so zapeli odlomek iz pesmi sv. Roka: „Tam mori na Rimskem kuga!!!“

Ravno tako sem slišal še v neki drugi farni cerkvi, ko so ravno obhajali god svojega farnega patrona, petje brez nog in glave, nekaj v latinskem, nekaj v slovenskem jeziku; zapomnil sem si le konec „Creda“ ki je bil: „Filium Dei unigenitum, resk, resk, resk“, in za nameček vsega še valcarje, polke in štajeriš med darovanjem za cerkvene potrebe. — Nekteri so tudi veliki zagovorniki petih lavretanskih litanij. O tej razvajenosti, kakor se pri nas večidel povsod nahaja, naj le eni slučaj povem, kako daleč se zabrede, ako se ne spoštuje cerkvena določba o litanijah. Na Gorenjskem so namreč nekje z veliko slovesnostjo kronali podobo M. B. in popoldan so bile pete litanije in sicer so odpevke prav natančno rezali po fantovskem napevu: „Mi smo pa 'z tiste v'si, kjer se nas vse boji, hopsasa, hopsasa, hopsasasa . . .“ In tako prepevanje je nekterim „veličastno!“ *)

Malo prej sem omenil „Rešpehtarjevo kuharco“, ki v „Brenceljnu“ skoraj malo preveč kuha, tako, da sim ter tje zelo po smodu diši. Ako že politiko meša s se svojo kuhalnico, naj že bo; a da se spravi nad nedolžni cerkveni muzični kor, ki nobene politike ne pozna, kateri ima v Evropi in Aziji, v Afriki, Ameriki in Avstraliji, enega in istega najvišega Gospodarja, kateremu je pokorščino dolžan in katerega milosti se ima zahvaliti za svoj obstanek, — ako se take stvari loti, moramo pa že reči, da je nekako nesramna. Kakor vsi naši nasprotniki, tako nam cecilijancem tudi ona prav zvito očita, da hočemo slovenski jezik iz cerkve pregnati, da hočemo Riharja kar izbrisati iz cerkvenih korov in vpeljati Lutrovo godbo na cerkveni kor! In da bi imelo njeno čenčanje več vspeha, se spravi nad našega društvenega glasbenega vodjo, g. Foersterja, udriha in lomasti po njem, kakor bi najgerši lopovi ne delali s potnikom, ki ga na cesti napadejo. Ni me volja, s tem dopisom braniti osebo g. Foersterja; zavrniti pa hočem babje blebetanje, ki velja v prvi versti Cec. društvu in njegovim namenom, od najviše cerkvene strani poterjenim. — Pritepla se je R. k. na sv. večer v stolnico, kjer se je pela Kempterjeva maša v D ter Benz-ev Grad. & Offert. Kritizira pa to pravo cerkveno petje in orgljanje slabše kakor najzadnji pijanec. Pravi da je to muzika za sodnji dan, da tako „cagujejo ferdamani“, ki nimajo nobenega upanja več. Vprašam jo le, je li to res muzika za sodnji dan in za pogubljene duše. Kdo so pač tisti, ki so začetniki take „ferdamane“ muzike? To mora biti gotovo lucifer sam in druga peklena soderga. Ali zgodovina nas uči, da začetniki prave cerkvene glasbe, za katero se cecilijanci potegujemo, so bili prvi goreči kristjanje in za njimi drugi sveti možje, katere celi katoliški svet časti, kakor so sv. Gregor, sv. Ambrozij in drugi. Pa o tem bi vedel kdo drugi več povedati nego jaz.

Očita nam, da hočemo slovenski jezik iz cerkva pregnati. To očitanje je jako kratkovidno in ne toliko (?) hudobno. Mi se hočemo vselej in povsod posluževati slovenskega jezika, kjerkoli nam to sv. Cerkev dovoli, katerej „edini“ gré o tem govoriti. Tu smo kaj naglo pri kraji. Vse pisarije in čenčarije zoper cerkvene določbe se meni zdé neslane in prazne.

Repenči se, da hočemo Riharja kar zatreti in njegove pesmi za vselej konfiscirati. Tudi o tem se moti, zakaj Rihar nam je mnogo lepih pesmi zapustil in ako bi on sedaj živel, smemo gotovo misliti, da bi se bil on popolnem spreobrnul in bil bi nam to, kar je Gregor Zangl Tirolcem. — Da pa niso vse Riharjeve pesmi za cerkev, to priznava menda „Rešp. kuharca“ sama. Še se bodo prepevale Riharjeve pesmi v cerkvah pri privatni službi božji, pri šmarnicah in sploh vselej, kadar je dovoljeno v domačem jeziku peti. To se vé, da le one pesmi, ki imajo cerkveni značaj.

*) Slišali smo, da je ondotni čast. gosp. župnik to spako v prihodnje prepovedal. Slava mu! Vredn.

Da pa hočemo cecilijanci husitske ali lutrove pesmi v cerkve vpeljati, to očitaneje je pa popolnem hudobno in ne vem,*) kje je te izraze pobrala. Ako se zlasti o novejšem času že celo na cerkveni tlak, ki se z nogami tepta, tolikanj pozornosti obrača, da je lepo in umetno vloženo, naj bi bilo pa na koru vsako petje dobro, brez umetnosti, da bi se mlatiči, kosci, žnjice, pastirji in terice učili pesmi, katere bi potem lahko pri svojih opraviilih zunaj cerkve peli: to je pa vendar preneumno! Cerkev naj bi bila pevska šola za mlatiče! Vsa umetnost naj bi zginila iz cerkvenih korov in naj bi se še dalje tako cincalo, drajnalo in kvakalo na cerkvenih korih, kakor se je to doslej godilo in se žalibog še godi ne samo na deželi, ampak celo še v mestnih cerkvah.

Se vé, to bi bilo jako zložno za organiste, ako bi se po nasvetu „Rešp. kuharce“ ravnali, brez truda bi si lahko pevcev dobili; ko bi se približal praznik, kar mlatiče, žnjice in pastarice bi skupaj nagnali in peli bi, da bi bilo kaj, in ne stavim krajcarja na goldinar, da bi bili od ljudstva silno pohvaljeni.

„Rešp. kuharce“ tudi skerbi da bodo mlatiči, kosci, pastirji in drugo ljudstvo, ki rado doma in na polji prepeva, kvante in klafarske pesmi prepevali, ker se ne bodo v cerkvah nič pesmi naučili. To je res velika skerb, — toda čisto prazna. Čemu se pa petje v šoli uči, kjer je celo obligaten predmet? Ondi se lahko šolarji naučijo dosti narodnih in pobožnih pesmi za celo življenje. Pa tudi cecilijanci ne bodo zaostali in bodo že poskerbeli da ljudstvo dobi lepe cerkvene pesmi za dom, če hočete tudi za na pašo. Družba sv. Mohora bo prinesla zbirko lepih in prav pastirsko-lahkih cerkvenih pesmi v tisuč in tisuč iztisih. Tedaj je tudi ta strah naših neprijateljev ničeven in le sama zagrizenost.

Res, prav žalostno je, da se tako koristna in vzvišena prizadetja vnetih cecilijancev tako malo pripoznavajo in še celo nesramno napadajo. Vse na svetu hiti za izobraženjem; petje po čitalnicah se kolikor mogoče umetno izpeljuje in ne vpraša se, ali se bode pa tudi kaj vseh prijelo ali ne. Nikogar ne skerbi, da se ne bi še skladatelji rodili, ki bodo tudi za prosto ljudstvo kaj zložili; pa tudi potreba ni, da bi se ravno na čitalničnih odrih morali drenjati. Le cerkveno petje, to naj bo pa za mlatiče in pastirje, tu ne sme biti nič umetnega, nič resnobnega in cerkvenega! Sicer pa bodimo brez skerbi, kolikor bolj bodemo napadani, toliko več nas bo; zakaj, boljše ko je sadje, rajše ga ose in sitne muhe obirajo.

Radgona, 15. januarija. — V prvi številki letošnjega „Glasbenika“ sta dva dopisa, ki mi kakor iz serca govorita. Oba imata tako tehtne nasvete, da moram tudi jaz nekoliko spregovoriti v tej zadevi. Gospod dopisnik iz Kerškega obrežja svetuje svojim tovarišem in bralcem „Cerkv. Glasb.“ naj poročajo vsak nov korak, ki so ga storili v izboljšanje cerkvene glasbe. Drugi gospod dopisnik iz Žaline pa nam zopet jako praktični nasvet stavi za razširjevanje in vdomačenje cecilijanske ideje, namreč dekanjske cecil. družbe. Gosp. tovariši, to sta dva neprecenljiva nasveta, in jaz za trdno upam, da ne bosta glas vpijočega v puščavi. Jaz, kadar dobim „Glasbenik“ v roke, hitro pogledam med dopise, kako da napreduje glasbena reforma po Slovenskem. Gotovo pa se več stori, kakor dopisi poročajo. Jaz sodim sam po sebi, in tako mislim smo vsi jednaki; prebirali bi vsi radi dopise, a poročati se marsikomu toži. To pa jako zadržuje napredek. Izgledi ginejo in nas vlečejo k posnemanju. Dajmo torej prav pridno poročati v naš edini organ vsak dogodjaj, ki smo ga storili v prosep glasbene reforme. Nikar se ne sramujmo z malimi poročili, saj vemo, da vsak začetek je težak; še po nekterih stolnicah ni vse tako, kakor bi moralo biti.

Zatorej bi pa take dekanjske družbe s svojimi štatuti bile na pravem mestu; en okraj bi družega spodbujal k resnemu delovanju; in jaz iz celega serca želim, da bi se ta tako jedernati nasvet prej ko mogoče vresničil.

Naj povem toraj, kako sem jaz začel reformirati. Tu na Štajerskem je še tista zastarela navada, da si ljudje ne morejo nobene svečanosti v cerkvi misliti, ako ni „musikalisch“. Ravno tako je bilo tudi pri nas. Orchester je še precej dober, in tako smo lahko

*) Mi pa dobro vemo. Vredn.

največje maše prepevali, kakor od Beethoven-a, Mozart-a, Haydna, pa smo tudi prišli večkrat doli do Führer-ja. Za mene ni bilo to nič novega, saj pri nas doma v Idriji godejo in trobijo vsako nedeljo pri deseti maši. Ko sem pa konec l. 1871. si naročil Wittove liste *Flieg. Blätter in Musica sacra*, potem so se mi oči počasi odpirale, in začel sem tudi jaz drugače misliti. Naj prvo sem toraj tiste tuše ali intrade odpravil. Ali so se godci pogledavali; eno veselje jim je bilo prikrajšano. Drugo, kar se mi je potrebno zdelo odpraviti, so bili tisti soli pri Grad. in Offert. in mesto njih sem vzel priloge iz Wittovih listov.

Ko smo dve leti pozneje z mojimi mlajšimi pevci Missa Cunibert zapeli, in zraven koralne responzorije, je to nekaterim zelo dopadlo. Tenori in bassi pa so mi kar odkrito-serčno povedali, če mislim zdaj take maše vpeljavati, ne pridejo nikdar več na kor. Grof W. pa je prišel po maši veselega lica na kor, mi roko poda, ter pravi: Jaz nisem muzikalno izobražen, pa vendar Vam povem, da to je pravo cerkveno petje. Le krepko naprej! — Jaz se hvala Bogu nisem dal oplahiti; pozneje smo vpeljali tukaj že popolnoma pozabljeni „*Asperges me*“ in „*Vidi Aquam*“, kar zdaj redno vsako nedeljo pojemo, in sicer koralno. In zdaj že pol leta pojemo k vsakemu „*Ite Missa est*“ tudi „*Deo gratias*“ natančno po predpisu.

21. sept. pretečenega leta smo imeli inštalacijo novega dekana, in s tem dnevom smo tudi končali z instrumentalnimi mašami; ta dan peli Mozart-ovo tako zvano „*Krönungs-Messe*“. Hitro po inštalaciji je novi g. dekan željo izrazil, da bi instrumentalne maše čisto opustili, in se strogo držali cecilijanskih naredeb. No, meni so bile te besede voda na moj mlin. Za ta uspešni napredek in energično postopanje cecilijanske ideje v sekovski škofiji pa moramo gotovo le našemu milost. gosp. knezoškofu v Gradcu hvaležni biti.

Pretečeni advent smo peli vsako nedeljo koralno mašo iz *Ordinarium Missæ* od Witta; na Božični dan pa Tant. ergo od Hanisch-a, Missa secunda in honorem B. M. V. od Jaspers-a, Graduale in Offert. od Haller-ja. Popoldne pa *Vesperæ de Nativitate* in falso Bord. od Molitorja, in ravno tako na novo leto *Vesp. de Circumcisione Domini* tudi in falso Bord. od Molitorja. Za Svečnico se na novo učimo *Litanie lauretanæ* od Witta Op. XVI.

Na Štefanovo smo napravili s pomočjo gosp. duhovnikov našim malim pevcem nekoliko veselja. Prižgali smo namreč Božično drevo, ter pod njim razpostavili namenjena jim darila. Potem je bilo srečkanje vsih 18 pevcev, deset dečkov in osem deklet; vsak je dobil kaj drugega, največ je bilo šolskega blaga. Ko je bilo to končano, so bili naši mladi junaki še pogosteni z vinom in poticami. K začetku in sklepu smo zapeli vsakrat eno božično pesem.

J. Gregorič.

Razne reči.

— Firma Breitkopf & Härtel v Lipsku je prevzelo izdavanje Palestrinovih umotvorov. Delo, ki bode obsegalo 29—30 zvezkov, bode doveršeno v 12. letih in bode stalo okoli 800 mark. Zdaj je gotovih že 8 zvezkov, katerih vsak velja 10 mark. Po končanem 10. zvezku (l. 1881.) bode naročbe konec, ter potem vsak zvezek veljal 15 mark. — Memogredé naj povemo, da je pruska vlada naročila 50 iztisov te popolne zbirke Palestrinovih skladb, ki se tiskajo pod nadzorstvom znanega nam g. F. X. Haberl-a, stolnega kapelnika v Ratisboni.

Listnica vredništva: G. A. Foerster se zahvaljuje onim čč. gospodom, ki so mu po listih razodeli svoje sočutje zaradi napadov nanj, prišedših od znane strani. — Gg. dopisniki, ki v današnjem listu zastoj iščejo svojih spisov, naj nam prizanesajo; vse bode prišlo na versto. Za danes serčna hvala!

Pridana je listu 2. števil. prilog.

Odgovorni vrednik lista Janez Gnjazda. — Odgovorni vrednik muzik. priloge Anton Foerster. Zalaga Cecilijino društvo. — Tiska R. Milie.